

Békés Megye Képviselőtestülete Megyei Könyvtára

Könyvtáros asszisztensképző Szaktanfolyam

Békéscsaba

Gyermekkönyvtári foglalkozások

a mezőkovácsházi

Városi Könyvtárban

Záródolgozat

Készítette: Ács Lászlóné

Mezőkovácsháza, 1995. december 27.

Konzulens tanár: Diósné Csontos Julianna

1. A könyvtár rövid története:

TARTALOMJEGYZÉK

1953. júliusában a Járási Tanács intézményeként megalakult a Járási Könyvtár. Az első években a Művelődési Házban kapott helyet, egy kb. 3*2 m-es irodahelyiségben, 300 darab könyvvel. Rövid idő múlva innét költözött, akkor egy 6*6 m alapterületű helyiséget kapott, de 1955-ben újra át kellett székelyet.

1. A könyvtár rövid története

Nem volt a könyvtárnak "gazdája", 1955 végére könyvtáros nélkül maradt, egy II. osztályos gimnáziumi tanuló látta el a kölcsönzést.

1957 végére 6379 kötet könyvvel rendelkezett a könyvtár, 1958-ban pedig megjelent az első kiadványa.

2. A 6-10 évesek életkori sajátosságai

1971-ben megszűnt a Járási Tanács, a könyvtár fenntartója a Nagyközségi Tanács VB lett, a könyvtár neve: Nagyközségi és Járási Könyvtár. Ez a változás a könyvtár, mint szociokörét, feladatát nem módosította, hiszen továbbra is ellátta a járás könyvtárainak módszertani segítségét.

3. A gyermekkönyvtár helye, szerepe

A Hálózati és módszertani munka egészen a járássok megszűnéséig tartott.

4. Csoportos foglalkozások:

Az 1960-as évektől a Könyvtár a Művelődési Központ emeletén kapott helyet, ahol egészen 1980-ig működött.

1984. január 01-től közigazgatási átszervezések keretében Mezőkovácsháza városi jogú nagyközség lett.

1986. január 01-től MNEF 37/85. sz. határozat Mezőkovácsházát várossá nyilvánította, azóta a könyvtár neve: Városi Könyvtár, fenntartója a Városi Tanács.

b. Konkrét könyvtári foglalkozások előkészítése és megtervezése

1990. november 30-án egy újjáalakított épületben kapott helyet a könyvtár, ahol jelen pillanatban is működik, fenntartója a Városi Önkormányzati Polgármesteri Hivatal.

c. Foglalkozások a mezőkovácsházi gyermekkönyvtárban

1. A könyvtár rövid története:

1953. júliusában a Járási Tanács intézményeként megalakult a Járási Könyvtár. Az első években a Művelődési Házban kapott helyet, egy kb. 3*2 m-es irodahelységben, 300 darab könyvvel. Rövid idő múlva ismét költözött, akkor egy 6*6 m. alapterületű helyiséget kapott, de 1955-ben újra áttették székhelyét. Nem volt a könyvtárnak "gazdája", 1955 végére könyvtáros nélkül maradt, egy II. osztályos gimnáziumi tanuló látta el a kölcsönzést.

1957 végére 6379 kötet könyvvel rendelkezett a könyvtár, 1958-ban pedig megjelent az első kiadványa.

1971-ben megszűnt a Járási Tanács, a könyvtár fenntartója a Nagyközségi Tanács VB lett, a könyvtár neve: Nagyközségi és Járási Könyvtár. Ez a változás a könyvtár, mint szerepkörét, feladatát nem módosította, hiszen továbbra is ellátta a járás könyvtárainak módszertani segítségét.

A Hálózati és módszertani munka egészen a járások megszűnéséig tartott.

Az 1960-as évektől a könyvtár a Művelődési Központ emeletén kapott helyet, ahol egészen 1980-ig működött.

1984. január 01-től közigazgatási átszervezések keretében Mezőkovácsháza városi Jogú nagyközség lett.

1986. január 01-től MNET 37/85. sz. határozat Mezőkovácsházát várossá nyilvánította, azóta a könyvtár neve: Városi Könyvtár, fenntartója a Városi Tanács.

1990. november 30-án egy újjáalakított épületben kapott helyet a könyvtár, ahol jelen pillanatban is működik, fenntartója a Városi Önkormányzati Polgármesteri hivatala.

Tulajdonképpen a gyermekkönyvtári munkáról ez időtől beszélhetünk. Mindeddig azonos helyiségekben működött a felnőtt és gyermekkönyvtár, borzasztó körülmények között.

Kihasználva az új lehetőségeket nagy munkaintenzitással fogtunk hozzá terveink megvalósításához.

Igyekeztünk a helyiségek adta lehetőségeknek megfelelően a legmaximálisabb körülményeket kialakítani. A földszinten kapott helyet a felnőtt olvasószolgálat, a zenei rész, a hírlapolvasó, az olvasóterem. Az olvasóteremben található egyúttal a szabadpolcos kölcsönözési rész anyaga is, abc sorrendben. A galérián kapott helyet a szakirodalom valamint az olvasótermi anyag.

A könyvtáros kézikönyvei a feldolgozó-irodában vannak. Munkakörülményeink javultak, tágas irodák, megfelelő eszközök állnak rendelkezésre a jó munkához.

A gyermekkönyvtár az emeleti részen, elkülönítve kapott helyet. A tágas tér kialakításánál a tervezők ötvözték a meglévő és használható épületelemeket, kiegészítve azokat újakkal. Így egy sajátos munkahangulatú, nagyon barátságos, kellemes környezetben várhatjuk a gyermekeket. A gyermekkönyvtári rész alkalmas iskolai tanórák, csoportos foglalkozások és egyéb nagyszabású rendezvények megtartása egyaránt. Az iskolai tanórák megtartásához kényelmes tanulóasztalok állnak a gyerekek rendelkezésére.

A könyvtár 401 m. hasznos területtel bír.

Az 1994-es statisztikai adatok szerint 777 fő felnőtt, 402 fő gyermek iratkozott be. Éves szinten 16.400 fő látogatója volt a könyvtárnak, ebből 8150 fő kölcsönzött valamilyen dokumentum, összesen 29.858 könyvtári egységet.

A dokumentumállomány 1994 harmadik negyedév végén: 34.230 darab könyvtári egység, ebből 2304 darab a hangzó dokumentum, 132 féle időszak kiadvány áll az olvasók rendelkezésére. A könyvtár mindennap 10-18 óráig, szombaton 8-13 óráig tart nyitva.

Szolgáltatásaink: dokumentumkölcsonzés, könyvtárközi kölcsönzés, hangzó anyag másolása, illetve közületek részére kölcsönzés, zenehallgatás, video kölcsönzés, fénymásolás, helytörténeti gyűjtemény használata, tájékoztatás, rendezvényeinken való ingyenes részvétel.

Természetesen igyekszünk jó kapcsolatot kialakítani a város intézményeivel, figyelembe véve igényeiket, a költségvetés által biztosított kereteken belül. Különös figyelmet fordítunk az általános iskolákkal (2. Általános Iskola, középiskola, zeneiskola) való szoros együttműködésre, például: a gimnázium vezetése segítségünket kérte állományuk ellenőrzésében és a könyvtár átszervezésében. Az 1. számú Általános Iskola könyvtára jelentős mennyiségű könyvet adományozott a Városi Könyvtárnak, amikor megszűnt. Nevelői könyvtárrá alakult át és azóta kapcsolatunk még intenzívebb lett. Rendszeresen látogatják foglalkozásainkat, könyvtári óráinkat és más rendezvényeinket. Ezekből ragadtam ki szakdolgozatom témájául választott két előadást, amely jó keresztmetszetét mutatja az itt folyó gyermekkönyvtári munkának.

2. A 6-10 évesek életkori sajátosságai:

Az érzékelő és észlelő tevékenység fokozódása a gyermek fejlődésének fontos szakasza. A belső intuíciók fejlettségének növekedése és az esetleges tudatbővülés mércéjeként jelenik meg a "látás", a tudatiság tisztulása és felgyorsulása. A hetedik életév körüli időszakban, a differenciáló képesség nagy mértékben kialakul. A tagolatlan viselkedést felváltja az analitikus gondolkodásmód. Ekkor alakulnak ki a térszemlélet, a nagyságbecslés és az egocentrikus látásmód módozatai. A térszemléletben minőségi változások rajzolódnak ki: érthetővé válik a gyermek számára a "tér és nagyság" fogalma. A nagyság, a forma, a szín az észlelés fontos elemei.

A valóság megismerésében a látás után a hallásnak és az időészlelésnek van fontos szerepe. A kialakuló tudatos gondolkodásmód növekedésével a gyermek pszichikuma átalakul. Rendkívül fontos szerepe van az iskolának, az iskolán kívüli környezetnek a gyermek fejlődésének eme szakaszában. A gyermek a tananyag elsajátításakor tudatosan emlékezetébe vési a megtanulandó részeket. Az emlékezet, a képzelet újszerű, változatos kombinációjának alkalmazásával párhuzamosan támaszkodik a tanulók érzéseire és a már kialakult valóságérzetére. Természetesen az oktatás ezzel együtt továbbfejleszti és magasabb szintre emeli a fantáziát. A reprodukív fantázia fejlődési ideje a kisiskolás korban, elsősorban a 8-9-10 éves gyermekeknél, gyorsan lehetővé teszi a gyakorlati foglalkozások számának növelését. A képszerű és tárgyyszerű információk gyors feldolgozásra kerülnek a tudatukban. Ettől már csak egy lépcsőfok, vagy a belső fantázia objektivizálódják, és átültetésre kerüljön a gondolkodásmódban. Ebben a korban, a gondolkodás saját alakulásában nagyon fontos szerepet játszik a kívülről érkező reális mértékű, és mennyiségű információhalmaz.

A kommunikatív tevékenység, a szemlélethez kötött és érzelmekkel átszőtt analízáló tevékenység nyomán, kibontakozik a "valós" fogalmi világ. (A fogalmi és valós világ között tudatosítani kell az átjárhatóságot, a fogalmi ábrázolással pedig a viszonylagosság és a feloszthatóság értékrendjét.)

A gyermek magyarázatigényének megjelenésével, kialakulnak a viszonylagossági fogalmak és a viszonylatok, melynek megértése belső motiváción alapszik. Ennek kiszélesítésében nagyon jelentős segítséget nyújt a kívülről jövő információk halmaza. A valóság logikája, az ok-okozati fogalmakhoz, viszonyokhoz vezeti el őket. A beszéd, az emberiség fejlődésével, gondolkodásával, tudatával alapvető összefüggésben van. Iskolai követelmény a beszéd tartalmának és formájának együttes fejlesztése. Az írott beszéd serkent a tervszerű, világos, tömör beszédre és gondolkodásra. Így a struktúrája is fejlődik, az egyszerű mondatok helyett megjelenik a bővített és a mellékmondatos forma. Az olvasás megtanulásával megnő a gyermek szókincse és tájékozottsága.

A 6-10 éves korban még működik az önkéntelen figyelem, de már működik a szándékos figyelem, mely kizárólag emberi tulajdonság és az akarat megnyilvánulása. Meghatározó tényezői: a gyermek idegrendszeri alkata, vérmérsékleti típusa érzelmi habitusa, és akaratának fejlettsége. A kisiskolások koncentrációja rövid idejű és gyakori ingadozást mutat. Az érdeklődés a szükségletekből adódik. A gyerekeket a valóság önmagáért, sajátos rendjéért, törvényszerűségéért érdekli. A 6-8 évesek a szerszámok, tárgyak, eszközök, minden ami a mozgásos életüket körbeveszi. Nagy figyelmet fordítanak a természet iránt, például: az állatok élete. A 9-10 éveseknél már a világ kitérő elöttük. Érdeklődési körük főképp a technikai eszközök felé irányulnak. Egyre több dokumentumot olvasnak, amelyek a hősekről, népekről és elődeinkről szólnak. Mivel sokoldalú a gyermek érdeklődése, lehetővé teszi a valóság jobb áttekintését és a gondolkodás rendszerének megjelenését.

3. A gyermekkönyvtár helye, szerepe

"Az érzelmek kisiskoláskori fejlődése azért jelentős, mert alapvetően motiválja a gyermeknek a társadalomhoz, a természethez, a megismeréshez való viszonyát, és meghatározóan részt vesz személyiségének kibontakozásában, jellemirányulásának meghatározásában."¹

Állományában, de már bátrán kitekint a felnőtt irodalom felé is. Az ő számukra kell a gyermekirodalom közé "beesempészni" az értelmi szintjüknek megfelelő felnőtt szépirodalmat, illetve szakirodalmat. A gyermekkönyvtár megjelölés két különböző tartalmat bordezhaz: iskolai és közművelődési gyermekkönyvtári típusokról beszélhetünk. Az iskolai könyvtárak kérdéskörével most nem kívánok foglalkozni, már csak azért sem, mert lakóhelyemen megszűnt a hagyományos értelemben vett iskolai könyvtár. Tulajdonképpen így a Városi Könyvtár gyermekkönyvtári részlege egyaránt ellát közművelődési és iskolakönyvtári feladatokat is, bár az utóbbit csak korlátozottan.

A közművelődési gyermekkönyvtár funkciójában az utóbbi pár évben sokat változott. Az alapfunkciókon kívül olyan szociális feladata is van, amely a társadalmi változások miatt került előtérbe. A könyvtárosi munka kiesit előlódik a hagyományos értelemben vett népművelő munka felé. Az előbbi okokra hivatkozva a könyvtárunkba járó "melegedők" potenciális olvasókká válnak, ha megfelelő képzettségű és beállítottságú gyermekkönyvtárosok foglalkoznak velük. Egy közművelődési könyvtár lehetőséget biztosít az egyéni képességek kibontakozásához, a 6-14 éves korosztály szinte kielégíthetetlen tudásvágyának csillapításához (azzal, hogy megfelelő választ kap kérdéseire), illetve azt a tudásszomjat tovább fokozhatja. Klubszerű foglalkozásaival a már említett hátrányos helyzetek kiegyenlítődhetnek, a - bármilyen okból - hátrányos helyzetű gyermek kiegyensúlyozottabbá válhat foglalkozásaink révén.

¹ Pszichológia / Szerk.: Geréb György . - Bp.: Tankönyvkiadó, 1981.

3. A gyermekkönyvtár helye, szerepe:

A gyermekkönyvtárakat látogatók két fő csoportba oszthatók, egyik a 6-14 éves korosztály, akik még általános iskolai tanulók, valamint a 14 éven felüli ún. ifjúsági korosztály, aki még talál megfelelő olvasnivalót a gyermekkönyvtár állományában, de már bátran kitekint a felnőtt irodalom felé is. Az ő számukra kell a gyermekirodalom közé "becsempészni" az értelmi szintjüknek megfelelő felnőtt szépirodalmat, illetve szakirodalmat. A gyermekkönyvtár megjelölés két különböző tartalmat hordozhat: iskolai és közművelődési gyermekkönyvtári típusokról beszélhetünk. Az iskolai könyvtárak kérdéskörével most nem kívánok foglalkozni, már csak azért sem, mert lakóhelyemen megszűnt a hagyományos értelemben vett iskolai könyvtár. Tulajdonképpen így a Városi Könyvtár gyermekkönyvtári részlege egyaránt ellát közművelődési és iskolakönyvtári feladatokat is, bár az utóbbit csak korlátozottan.

A közművelődési gyermekkönyvtár funkciójában az utóbbi pár évben sokat változott. Az alapfunkciókon kívül olyan szociális feladata is van, amely a társadalmi változások miatt kerültek előtérbe. A könyvtárosi munka kicsit eltolódik a hagyományos értelemben vett népművelő munka felé. Az előbbi okokra hivatkozva a könyvtárunkba járó "melegedők" potenciális olvasókká válnak, ha megfelelő képzettségű és beállítottságú gyermekkönyvtárosok foglalkoznak velük. Egy közművelődési könyvtár lehetőséget biztosít az egyéni képességek kibontakozásához, a 6-14 éves korosztály szinte kielégíthetetlen tudásvágyának csillapításához (azzal, hogy megfelelő választ kap kérdéseire), illetve azt a tudásszomjat tovább fokozhatja. Klubszerű foglalkozásaival a már említett hátrányos helyzetek kiegyenlítődének, a - bármilyen okból - hátrányos helyzetű gyermek kiegyensúlyozottabbá válhat foglalkozásaink révén.

Érzi, hogy fontos, számítnak rá, feladata van, ami megnöveli önbizalmát, tájékozódási képességét fokozzuk, felkeltjük érdeklődését, sőt a különböző szintű tudás elsajátításával lexikális tudását is gyarapítjuk.

A fentiekből kiderül, hogy egy közművelődési gyermekkönyvtár milyen sokoldalú feladatokat lát el. Az egyik fő feladata, hogy az általános iskolai tananyaggal összhangban, a lehető legmélyebb ismeretanyagot nyújtsa át a gyermekirodalomból a könyvtárunkba látogatóknak. Hiszen az iskolai oktatás nyitottabbá vált, a könyvtári munkára alapozott, folyamatos önképzésre, önművelésre készíti tanulóit. Ezt szolgálják az ún. könyvtárhasználati órák, a katalógushasználat megismerése, valamint gyakorlati alkalmazásának elsajátítása, ezen túlmenően magának a könyvnek, mint a tudás forrásának a megismerése, kialakulásának története, nyomdatörténet, könyvtártörténet, mindezek emberközeli hozatala már kisgyermekkorban, egy életre szóló kapcsolat kialakulását eredményezheti a gyermek és könyvtár között.

Már a kisiskolás kor előtt elkezdjük a gyermek tudatos nevelését, hiszen könyvtárhasználóvá szeretnénk tenni azzal, hogy óvodás korban végig kalauzoljuk őket a könyvek birodalmában. Megkezdjük a tudatos és célzatos nevelőmunkát azzal, hogy megtanítjuk arra, miért érdemes meglátogatni a szülővel együtt könyvtárunkat. Elmondjuk, hogy több mesekönyvet tudunk neki adni, mint otthon bármilyen jómódban élő szülő, hiszen saját szemével győződhet meg róla, hogy számtalan szebbnél szebb mesekönyv, valamint a korosztályuknak megfelelő ismeretterjesztő irodalom sorakozik a polcokon. Ezen első találkozások alakalmával eldől, milyen hatással voltunk az óvodás korosztályra, mert abból, hogy hányan jönnek vissza egy-egy ilyen csoportos látogatás után a szülővel, ez lemérhető.

Természetesen a kisiskolás kor az, amikor már a gyerekekben is tudatosul a könyvtár funkciója, szerepe a tanulásban, a szórakozásban egyaránt, hiszen iskolai feladatként kap könyvtárban való kutatómunkát.

Pszichológusok szerint az ember értelmi fejlődése 4-8 éves korban a leggyorsabb. Ezt kihasználva a könyvtárosok igyekeznek az ismeretterjesztő irodalom révén tudásukat kiszélesíteni. Szerencsére az utóbbi évek könyvkiadása merőben megváltozott, az ismeretterjesztő irodalom javára. Számos olyan könyv látott napvilágot, amely hiánypótló munka, és ezzel összefüggésben megváltoztak az olvasási szokások is, szintén az ismeretterjesztő irodalom javára.

Megemlíthetném a "Már tudok olvasni", "Már tudok írni", az idősebb korosztály esetében a "Mi MICSODA", "A Múlt születése" sorozatokat, valamint a csodálatos technikai igényel készült lexikonokat, enciklopédiákat és egyéb ismeretterjesztő könyveket. Ezen könyvek kézbevétele már élmény. Az ismeretterjesztő irodalom mellett nem elhanyagolható azonban az ún. klasszikus gyermekirodalom: Janikovszki Éva, Csukás István, Lázár Ervin gyermekközeli írásai, Karinthy Frigyes, Romhányi József humorban bővelkedő kötetei. A mesekönyvek csodálatos világa mindig ámulatba ejtő: ki-ki életkorának megfelelő választhat Benedek Elek, Móra Ferenc, Andersen, a Grimm testvérek klasszikusnak számító meséiből. (Ezekben a könyvekben generációk nőttek fel) A hagyományápolás is feladatunk. Az új ismeretek mellett a műfaj klasszikusait mindenképpen meg kell szeretnünk az ifjúsággal.

Az olvasóvá nevelést rendkívül hátrányosan befolyásolja a televízió és a video elterjedése, hiszen a gyermek úgy jut ismeretekhez, hogy készen kapja azokat.

Nagyon jó kapcsolat alakult ki a pedagógusok, valamint a gyermekkönyvtárosok között, ami nem nélkülözhető az olvasóvá nevelés programjában. Az ún. szolgáltatásokon olyan órák tartását értjük, ahol a könyvtáros és a pedagógus közösen munkálkodik a közös cél érdekében. Ilyen órák lehetnek: meseórák, bábszínház, origami szakkör, kis-könyvtáros szakkör, színelőadás, ismeretterjesztő beszélgetések, könyvismertetések, játszóház, zenés irodalomórák, vetélkedők, stb. Ezen szolgáltatások már túlmutatnak a gyermekkönyvtár alapvető funkcióján, de az olvasóvá nevelés fontos részei. Ezen órák előadások nélkül, ezek hiányában nem alakulhat ki bensőséges kapcsolat gyermek és könyvtáros között. Pedig ahhoz, hogy irányítani tudjuk a gyermek olvasási szokásait, fejleszteni tudjuk tudását, ahhoz mélyebb kapcsolatra, emberismeretre is szükség van. Családi problémáival is bátrabban fordul a könyvtároshoz, ha nem hivatalos a hangnem közöttük. Az elmondottakból kiderül, hogy az olvasószolgálati munka igen összetett és bonyolult, pszichológiailag képzett, kapcsolatteremtő, magas képzettségű könyvtárost igényel.

Különösen nagy gondot kell fordítani arra, hogy a követelményeknek megfelelően készítsük elő a gyermekeket a felnőtt könyvtár használatára. Azon könyvtárakban, ahol egy épületben csak elkülönített részen található a felnőtt és gyermekkönyvtár, könnyebb dolguk van, hiszen a gyermekek megszokják a felnőttek közelségét, zökkenőmentesebb az átiratkozás 14 éves koruk után.

Nagyon fontos, hogy a gyermek jól érezze magát a könyvtárban. A megfelelő miliő kialakítása csaknem olyan fajsúlyú dolog, mint az állomány tervszerű gyarapítása. Hogy megfelelő környezetet alakítsunk ki, nem mindig a szubjektív dolgokon múlik, hiszen az épület adta lehetőségeket nemigen tudjuk megváltoztatni. Tudunk viszont a belső elrendezésen, ahol a fő szempont mindig az áttekinthetőség, a tágasság, a barátságosság legyen.

A Városi Könyvtár gyermekkönyvtári részlegén a könyvek szabadpolcos elrendezésben, az ETO szabályinak megfelelően vannak elhelyezve. A megfelelő tájékozódást a kiírások segítik, mint például: Életrajzi regények, Történelmi regények, Versek, Mesék, Házi olvasmányok, Olvasótermi- és Kézikönyvtári rész, stb. A különböző kiemelések, megfelelő feliratozással áttekinthetővé válnak, az egy-egy állománycsoporton belül lévő "fülek", illetve ABC betűk szintén a könnyebb tájékozódást segítik elő. A szakirodalmi választólapokon a tudományág pontos megnevezése, azon belül pedig ABC sorrendben található a művek. A katalóguscédulákon a könyveken alkalmazott jelölések vannak. (Például: Mesék-M., Versek-V., Kötelező olvasmányok-Köt., Stb.) Ez nagyban segíti a tájékozódást, és a katalógushasználati órán ezt meg is tanulják a gyerekek.

Fontos, hogy a tájékozódást segítő feliratokon kívül barátságos és összességében hangulatos kép fogadja a gyermekkönyvtárba látogatókat. Természetesen az nem elég, hogy megtanulják, hogyan lehet eligazodni a polcok között, hanem olyan varázsa kell hogy legyen, ami miatt ott marad, sőt visszavágyik. Nem csupán a tanórákra és gyors könyvkölcsönzésre jönnek a gyerekek, hanem itt tölthetik el szabadidejüket, amelyhez megfelelő körülményeket és programokat kell biztosítani.

Ezek az alkalmak lehetnek szervezettek, lehetnek spontán megnyilvánulások. Például egy új folyóirat bemutatásához például nem kell szervezett csoportos látogatás, elég ha 10-15 könyvtári látogató "véletlen szerű" beszélgetés során ismerkedik meg vele. (Esetleg hangzó anyaggal.)

A gyerekek fokozatosan - tanórák keretén belül és azon kívül - ismerkednek meg a könyvtári fogalmakkal. Legelőször az alapvető illemszabályokat sajátítják el. A mi könyvtárunkban ez különösen fontos, a felnőttek közelsége miatt. Megtanulják tisztelni a csendet, a kulturált viselkedés alapvető szabályait pár látogatás után betartják.

Megismerkednek a könyvtárban folyó munkálatokkal, természetesen a korosztályuknak megfelelő szinten. (Beiratkozás, kölcsönzés, raktározási rend, stb.) Akik ilyen foglalkozásokon részt vesznek, a legközelebbi iskolai feladatnál már biztos kézzel forgatják a lexikonokat, használják a katalógust, stb.

A nevelési-oktatási terv elsősorban a magyar nyelv és irodalom tantárgy keretében tanítja a könyvtári ismereteket, illetve a könyvtárban elsajátítható könyvhasználati és könyvtárhasználati tudnivalókat. Ez érthető is, hiszen a mai gyorsan fejlődő és változó világban csak a folyamatosan művelődő és tájékozódni tudó ember boldogul. Azonban központi témája lehetne például az osztályfőnöki óráknak is bizonyos ismeretek elsajátítása. Az iskola megtanít tanítani, a könyvtár feladata az önművelés igényének kifejlesztése és szinten tartása, esetleg az információéhség fokozása. Ez elérhető a már említett módszerrel, hiszen egy-egy új folyóirat, könyv, hangzóanyag bemutatása felkelti a gyermek érdeklődését, várja az újat. Természetesen ehhez nagyon képzett könyvtárosra van szükség aki kellően tájékozott és az életkornak megfelelően tud ajánlani.

A szabadidő eltöltésének számos módjáról beszéltem már, de könyvtárunkban évente két alkalommal Játszóház keretében olyan hagyományos, évente ismétlődő foglalkozások sorozata van, amelyről szeretnék pár szót szólni, mint szabadidős tevékenység jól bevált módszeréről.

4. A csoportos foglalkozások általában:

A játszóházak előkészítése hatalmas munkát és kitartást igényel. A szűkös költségvetésünk nem teszi lehetővé a játszóház finanszírozását, ezért szponzorokat keresünk. A vállalkozók, magánszemélyek, intézmények és vállalatok segítségével sikerül az anyagi fedezetét biztosítani.

Ezekon a csoportos foglalkozásokon olyan élményben van részük a gyerekeknek, mint például a mézeskalács készítés, szalmázás, szövés, stb., amelyek nem mindennapi tevékenységek, fejlesztik a gyermek manuális készségeit, valamint a csoportmunka fejlesztő alkalmazkodóképességeit.

A csoportos foglalkozásoknak mindig közös célja van. Az egyik, hogy a sokféle könyvtári tájékoztató eszköz mennyire fejleszti a gyermekek személyiséget, megtanítja az irodalomkutatás képességére, segítenek egymásnak a könyvajánlásban, témaválasztásban. Egyre jobban megtanulnak tájékozódni, közösségi magatartásuk, gondolkodásuk pozitív irányba fejlődik. Ez a fejlődés függ a lelkesedésükön, lelkiismeretükön, és a sikerélményektől, melyeket egy-egy megoldott foglalkozásnál éreznek. A másik összetevője az iskola és a könyvtár kapcsolatépítés, ennek hatékonysága. Egyformán kell a tanulócsoporthoz kapcsolódni. Figyelni kell, hogy ne legyen "beanfentes" kiválasztott a csoportokon belül.

² A gyermekkönyvtári munka / Szerk. Károlyi Ágnes. - Bp.: OSZK KMK, 1979.

4. A csoportos foglalkozások általában:

Az olvasóvá nevelés és a gyermekkönyvtár tartalmi munkájának bemutatására, elsajátítására legjobban alkalmas foglalkozási forma. "Az önképzés, az önálló búvárkodás alapja a könyvtár tájékoztató apparátusának, különféle segédeszközeinek (bibliográfiák, katalógusok, kézikönyvek, stb.) ismerete, ezen eszközök használatában való jártasság, összefoglalóan a tájékozódás képességének megszerzése egy adott könyvtár, később könyvtárak rendszerében."²

A csoportos foglalkozásoknak mindig kettős célja van. Az egyik, hogy a sokféle könyvtári tájékoztatói eszköz mennyire fejleszti a gyermekek személyiségét, megtanítja az irodalomkutatás képességére, segítenek egymásnak a könyvajánlásban, témaválasztásban. Egyre jobban megtanulnak tájékozódni, közösségi magatartásuk, gondolkodásuk pozitív irányba fejlődik. Ez a fejlődés függ a lelkesedésükön, lelkiismeretükön, és a sikerélményektől, melyeket egy-egy megoldott foglalkozásnál éreznek. A másik összetevője az iskola és a könyvtár kapcsolatépítés, ennek hatékonysága. Egyformán kell a tanulócsoportokkal foglalkozni. Figyelni kell, hogy ne legyen "bennfentes" kiválasztott a csoportokon belül.

² A gyermekkönyvtári munka / Szerk.: Károlyi Ágnes . - Bp.: OSZK KMK, 1979.

4.a., Általános módszertani követelmények:

Tevékenységünk tényleges területe, az olvasás szeretete, propagandája és az új beiratkozók beíratása. Ezen kívül viszik a híreket, tudósítanak rendezvényekről, meghívókat írhatunk, új tagokat toborozhatunk. Többek között figyelnek a könyvekkel, folyóiratokkal való bánásmódra, figyelmeztetik a rendetleneket, hozzák vissza a könyveket. Konkrét munkák elvégzésére is megbízhatjuk őket. Lapok, borítók ragasztása, illusztrációk válogatása.

- Tudatos könyv-, és könyvtárhasználóvá fejlesztése;
- Mindig testre szabott feladatokat kapjanak;
- A feladat elvégzését ellenőrizzük, dicsérjük, de a hibákra is rá kell mutatni;
- Életkortól és előismerettől függ;
- Egyénileg, vagy csoportosan foglalkozunk a gyerekekkel;
- Mindig szemelőt kell tartani a játékosságot, szemléletességet és a gyakorlati példák bemutatását;
- Fontos dolog a játékosság, és az információ könnyed elsajátíttatása (segíthetnek a barkóbák, rejtvények, fejtörők);
- Otthonosan érezze magát;
- A megfelelő könyvet együtt fedezzük fel és néhány útmutatóval járulunk hozzá a sikeres munka öröméhez, amelyben kisebb-nagyobb önállóságot biztosítottunk nekik;
- A könyvtári segédeszközök használatára ösztönözzük őket;
- Rávezető kérdésekkel megtaníthatjuk a lényeg kiemelését, és bemutatathatjuk az óriási információs gazdagságot. Spontán vagy irányítva képzeletbeli utazásra vihetjük őket, ahol nevezetes személyiségekkel találkozhatnak. Így felkelthetjük az érdeklődést a könyvekben való búvázkodáshoz;

- Törekedni kell egy téma komplex feldolgozására;
- Szemléltetéssel bemutathatunk azonos témáról különböző műveket. Ezzel az összehasonlító bemutatással vagy rajzolással elérhetjük az összefüggések, a lényeglátás, a gondolkodás fejlesztését, amely tudatos és állandó önképzésre tanít.

A katalógusok rendszerét gyakorlati példákkal lehet tanítani. Itt ki kell használni a gyermekek versenyszellemét. Ezekon a foglalkozásokon elő kell készülni mindenkor az írás, a könyv, és a könyvtártörténet fejlődési szakaszairól. A későbbiekben mindez komoly segítséget jelent az önművelődésben és a továbbtanulásokban.

A könyvhasználati foglalkozások abban különbözhetnek egymástól, hogy az iskolában vagy a közművelődési könyvtárban tartjuk őket. A közművelődési könyvtárban a tájékoztató rendszerének megismerése, az iskolai könyvtárhasználatnál a szakirodalom, anyaggyűjtésre helyezik a hangsúlyt. Régi hagyomány a közművelődési könyvtárban a gyermekkönyvtárakban iskolai keretek között tartott könyvtári órák.

4.b., Konkrét könyvtári foglalkozások előkészítése és megtervezése:

Mielőtt a konkrét iskolai foglalkozásokat megtervezzük, meg kell ismerni a tantervi követelményeket, melyek tartalmazzák a gyerekek életkori sajátosságainak megfelelő elvárásokat. Ezek megismerése azért fontos, mert olyan sok hatás éri a gyerekeket, hogy feltétlenül alkalmazkodni kell ezekhez a tanterv által előírt követelményekhez. Jelenlegi iskolai nevelés - oktatás igazodott a változó korunk igényeihez, hiszen átértékelte az iskola nevelő helyét, szerepét, a nevelés - oktatás célját, a tanulók iránt támasztott társadalmi követelményeket. Az iskolák nyitottak lettek, következésképpen a könyvtáraknak is sokoldalúbbakká kellett válniuk. Másrészt biztosítani kell az alpműveltség megszerzéséhez szükséges technikát, amely a későbbiekben a továbbképzés, az önművelés alapja lesz.

A tanító néikkel közösen munkaterveket készítünk az egész évi könyvtári foglalkozásokat illetően. Megtervezzük, hogy milyen témakörökkel foglalkoznak az olvasás, illetve az irodalom órákon és ennek megfelelően szorosan kapcsolódva a tanmenethez, egész évben tartunk foglalkozásokat a könyvtárban.

I.e., Foglalkozások a mezőkerécsnézi gyermekkönyvtárban:

Például egy 2. osztályos tematika, melyet a pedagógussal állítottunk össze:

Most szeretnék bemutatni egy könyvtári órát, melynek témája maga a könyv, és részei. Időtartam: 45 perc.

1. Helyes viselkedés a könyvtárban;

2. A mesék: népmesék,

Anyag: A könyv részei: állatmesék,

Nevelési feladat: Vigyázat a könyvtárban is, és a könyvtárban is!

Célkitűzés: A mai könyvtárisalimesék; azon a könyv részeit fogjuk megismerni, és

3. Mesemondó verseny; mondhatok egy-egy szöveget, ami a könyvvel

4. Így fejezem be a meséket; barát, - A könyv tanít, szórakoztat.)

5. Újságok, folyóiratok a könyvtárban (búvárkodás);

Képzési feladat: 6. Verses mesék; készítése, szókincs gyarapítása. (Közben mutatani

7. Elbeszélések; tartott könyvön.)

8. Gyermekregények (állatregények);

Sok 9. Humor a könyvtárban; mit megbeszélhetsz velük, sokat tanulhatsz

10. Versek; milyen jó barátoddá válhatnak. A könyv megvigasztal, ha

szomorú vagy 11. Megzenésített gyermekversek; tudni akarsz valamit, megtudhatod

belőle. Elvissz 12. Szülőföldünk megismerése (helytörténet); a vagy éppen a csillagok

világába. Fel 13. Állatok a könyvespolcon. Azt tudod már, hogy a könyv - akár

sajátod, akár a könyvtáré - érték.

A közelmúltban lezajlott egyik foglalkozásnak témája a mese volt, a mesékre jellemző kezdések, befejezések. Egyértelműen kiderült, hogy egy-egy ilyen foglalkozás mennyire megmozgatja a gyerekek fantáziáját. Mérvetelen igazság érzetről, a pozitív meseszereplők és a jó értelmű elfogadása, jellemezte mese befejezéseiket. Ennek a szókincs gyarapításon kívül megfoghatatlan nevelési értéke is van. Kap egy-egy lapot, amin a könyv van lerajzolva a részeivel

együtt (1. számú melléklet)

4.c., Foglalkozások a mezőkovácsházi gyermekkönyvtárban:

Most szeretnék bemutatni egy könyvtári órát, melynek témája maga a könyv, és részei. Időtartama: 45 perc.

Anyag: A könyv részei

Nevelési feladat: Vigyázz a könyvre otthon is, és a könyvtárban is!

Célkitűzés: A mai könyvtári foglalkozáson a könyv részeit fogjuk megismerni, és beszélgetünk róla. Előtte mondjatok egy-egy szólást, ami a könyvvel kapcsolatos. (- A könyv jó barát, - A könyv tanít, szórakoztat.)

Előkészítés, motiváció is egyben.

Képzési feladat: Emlékezet fejlesztése, szókincs gyarapítása. (Közben mutatom az én általam tartott könyvön.)

Sok okos barátod lehet. Mindent megbeszélhetsz velük, sokat tanulhatsz tőlük. A könyvek is ugyanilyen jó barátoddá válhatnak. A könyv megvigasztal, ha szomorú vagy, szórakoztat, ha unatkozol, ha tudni akarsz valamit, megtudhatod belőle. Elvisz a múltba és a jövőbe, a mesék birodalmába vagy épen a csillagok világába. Feltárja előtted az egész világot. Azt tudod már, hogy a könyv - akár sajátod, akár a könyvtaré - érték.

Most ismerkedjünk meg a könyv részeivel!

Külső rész a két kötéstábla (borítófedél), amelyet a gerinc fog össze, és a könyv testét alkotó számozott oldalakat.

Minden gyerek kap egy-egy lapot, amin a könyv van lerajzolva a részeivel együtt. (1. számú melléklet)

A lapon újra felidézzük a könyvről tanultakat úgy, hogy közben rákérdezek a különböző részekre. Az iskolai tábla segítségével ellenőrizzük le, hogy helyesen írták le a szavakat a tanulók.

Most bemutatok két könyvet, és állapítsuk meg tapintással a különbségeket. (Az egyiknek kemény borítója van, a másiknak puha a fedele.) Keressünk még további különbségeket, és ehhez használjátok fel az emlékezeteket. (Ha nem tudnak válaszolni, akkor segíteni kell.) A felső kötéstáblán, azaz a fedélen általában megtaláljuk a könyv írójának nevét és a könyv címét. (A kezemben illetve az asztalon Weöres Sándor: Bóbita című könyve van és ezt vizsgálják a tanulók is.)

A könyvet néha védőborítóval is ellátják. A két kötéstábla közé illesztett lapok együttese a könyvtest. Ha kinyitjuk a könyvet, akkor általában először egy üres lapot, azaz egy védőlapot találunk. Az ezt követő címlapon először közli a szerző nevét, a kiadó nevét, kiadás helyét és évét.

Most pedig ismételjük át az eddig tanultakat, mégpedig úgy, hogy az előtted levő lapon takard le a könyv részeit és soroljuk fel közösen. Vegyétek elő az otthonról hozott Ablak-zsiráf gyermeklexikont és erről is mondjuk el az eddig tanultakat. (Közben megkapják a tanulók a 2. számú mellékletet.)

Következő feladat, hasonlítsuk össze a címlap adatait a borítólap adataival. Ezt a feladatot közösen végezzük el és szóban.

A feladatlapon levő kérdésre a választ önállóan írják le. A tanítónő segítségével csoportokat alkotnak a gyerekek és kapnak egy-egy lapot, valamint mindenki előtt ott van az Ablak-zsiráf című könyv. A kiosztott feladatokat (3. számú melléklet) versenyszerűen kell megoldani úgy, hogy a leggyorsabb csoport, miután készen van, felnyújtja a kezét. Amíg a gyerekek dolgoznak, addig kiosztok a csoportoknak egy-egy Weöres Sándor által írt könyvet és erről a kapott könyvről szintén le kell írni a feladatoknak megfelelő adatokat.

Értékelés: Sorrendben, amelyik csoport a legelső lett. Felolvasással ellenőrizzük.

A jutalmat a tanítónő adja.

Hogyan ismerkedsz meg a könyvvel?

A cím sok mindent elárul, de ez nem elég. Segít a tájékozódásban, ha megnézed a könyv végén vagy elején található tartalomjegyzéket. Ez vagy a védőborító behajtott részén, a fulén található (ezért fülszövegnek is nevezik), vagy a hátsó kötéstáblán, esetleg a könyv utolsó lapjain.

Visszatérve az előző feladathoz, mi a közös mindegyik csoportnál? A szerző: Weöres Sándor. Beszélgetés kötetlen formában az íróról, amit eddig tanultunk róla. Egy-egy bátor gyerek verset mond. Most pedig én olvasok fel egy szép verset, címe: Galagonya.

Nagyon sok verse meg is van zenésítve. Ki hallotta ezt a verset énekelve? Közösén elénekeljük, majd meghallgatjuk Halász Judit színésznő előadásában. A gyerekek felsorolják, mely Weöres Sándor verset ismerik megzenésítve és ezek közül is meghallgatunk néhányat.

Összefoglalás: Miről tanultunk a mai órán? (4. számú melléklet)

Válasz: A könyv részeiről

Sorold fel őket még egyszer. Mi van a könyv borítóján, gerincén, mi van a könyv végén? (csak szóban mondjuk el)

Még egyszer felhívom a figyelmüket arra, hogy vigyázzanak a könyvre! Hiszen a könyv nem csak a tanulás eszköze, hanem jó barát is lehet!

A következő csoportos foglalkozás időtartama: 2x45 perc.

Téma: Mátyás királyról szóló történet feldolgozása. Királyi korona, síkbáb, címer készítése, célba dobó verseny.

Nevelési feladatok: Történelmi ismeretekre és hazaszeretetre nevelés! Mondj mindig igazat! Használd az eszed!

Szemléltetés: reneszánsz zene,

Kiss Dénes: Így élt Mátyás király,

Mivel Mátyás az igazságos,

Kóka Rozália: Mátyás király rózsát nyitóostornyele,

Közben Családi címerek

Eszközök: tűzőgép, olló, ragasztó, korong, rajzlap, színes karton, zsámoly, kislabda

Részletes forgatókönyv:

I./1., Irodalmi bevezetés:

Mátyás király Aranyszőrű báránya.

Megfigyelési szempont: Milyennek ismered meg a királyt és a juhászt ebből a meséből?

A mese bemutatása.

A király és a juhász tulajdonságai, portré bemutatása. (Mátyás király: igazságos, okos, jóindulatú; a juhász legény tulajdonságai: furfangos, becsületes, igazmondó)

2., Közületek ki szeretne király lenni?

Te milyen király lennél?

A királysághoz korona, címer.

A címer bemutatása - Mit gondoltok, hogy került a holló Mátyás király címerébe?

Miért volt nagy uralkodó? (például: művészpárti, Visegrádi palota, Bibliotheca Corvina - a híres könyvtár)

3., Technikai tevékenység

Készítsünk mi is koronát és címert. 5.sz.melléklet.

Mivel Te diák - király vagy, mit tennél a címeredbe?

A címer fogalma.

Közben a magnón reneszánsz zene szól.

Ötletek meghallgatása. (például: Melyik állatot szereted? Esetleg gyümölcsöt. Kedvenc játékid, virágod, stb.)

4., A kész munka bemutatása és értékelése. Te miért választottad ezt a címert?
6.sz.melléklet.

5., Találós kérdések:

- Mi az ami szegényt és gazdagot egyaránt melegít?

(- A nap.)

- Mit vehetsz ingyen a vásárban?

(- Levegőt.)

Ezeket a feladatokat 4-5 fős csoportokban oldják meg. Melyik csoport az ügyesebb? (papír, ceruza és fölírják a megoldást)

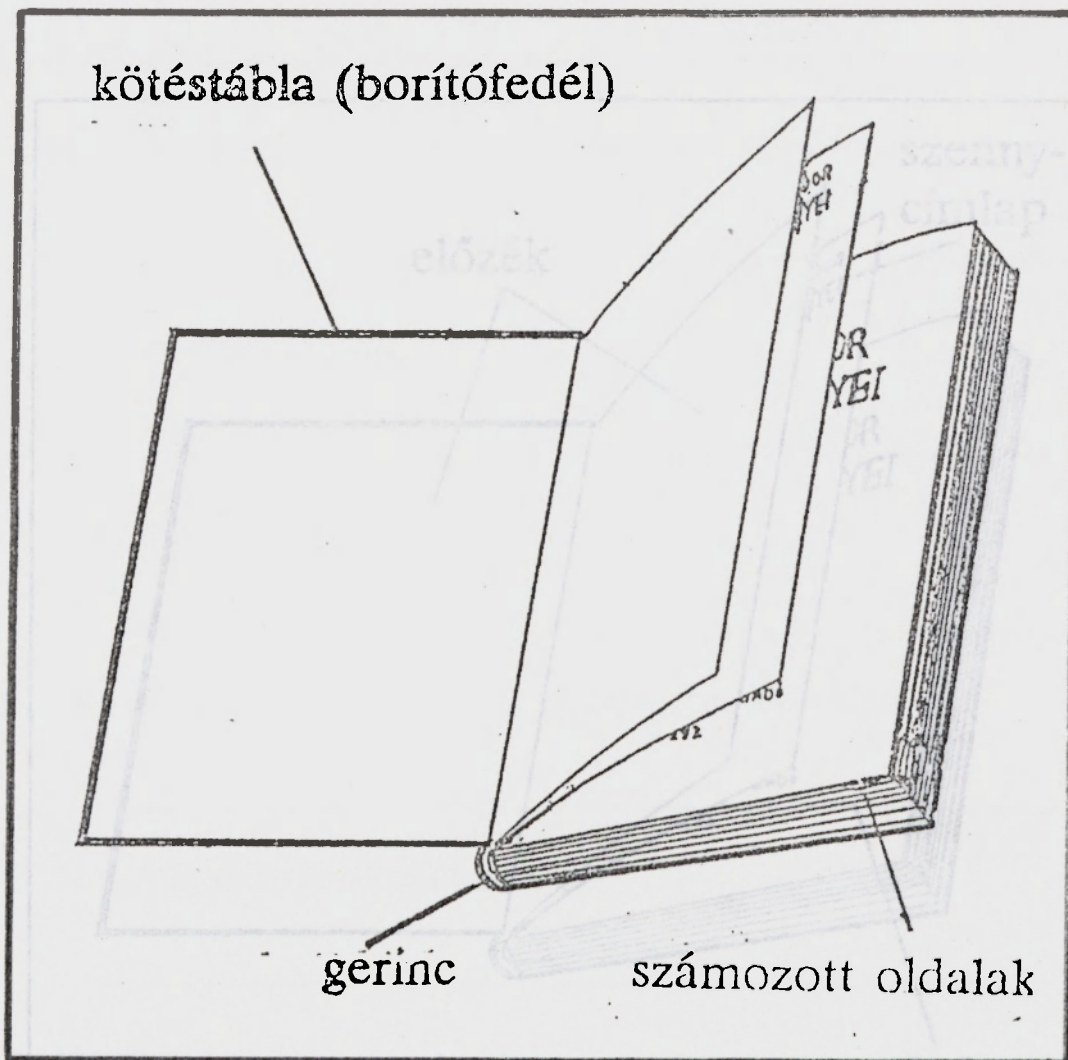
6., Sport - játék

Lovagi torna - célba dobás, csoportokban (3 dobás) - értékelés

II., A foglalkozás értékelése, magatartás és munkavégzés. Jutalmazás édességgel,
a legügyesebbek lovaggá ütése.

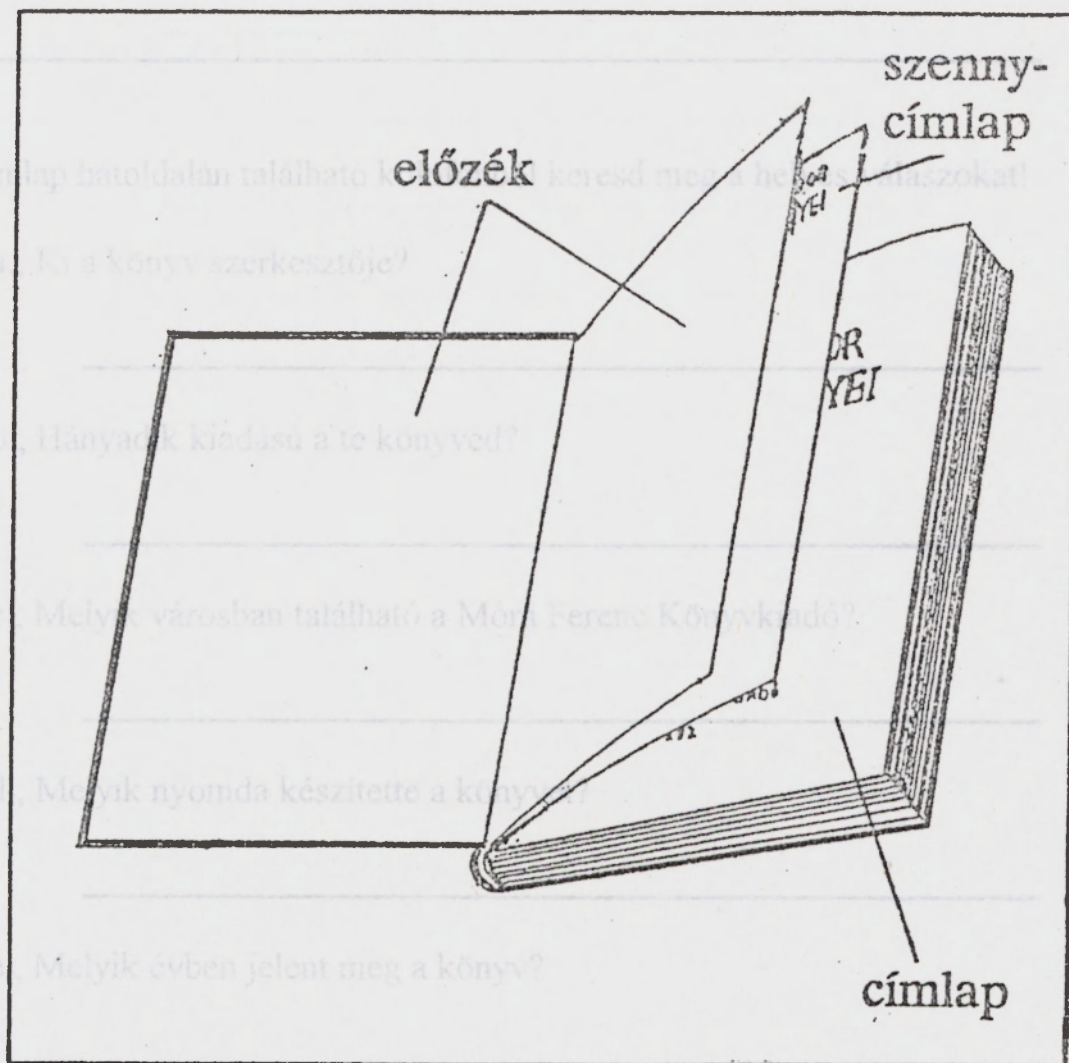

1. számú melléklet

2. számú melléklet

1. Hasonlítsd össze a címlap adatait a borítólap adataival! Írd a vonalra azt, amit a borítólapon nem találhatsz, csak a címlapon!

3. Egészítsd ki!

A könyvet úgy teszem vissza a polcra, hogy a _____ nézzen kifelé.

3. számú melléklet

1. Hasonlítsd össze a címlap adatait a borítólap adataival! Írd a vonalra azt, amit a borítólapon nem található, csak a címlapon!

2. A címlap hátoldalán található kolofonból keresd meg a helyes válaszokat!

a., Ki a könyv szerkesztője?

b., Hányadik kiadású a te könyved?

c., Melyik városban található a Móra Ferenc Könyvkiadó?

d., Melyik nyomda készítette a könyvet?

e., Melyik évben jelent meg a könyv?

3., Egészítsd ki!

A könyvet úgy teszem vissza a polcra, hogy a _____ nézzen kifelé.

4. számú melléklet

A kép segítségével írd le a könyv külső részinek elnevezését!

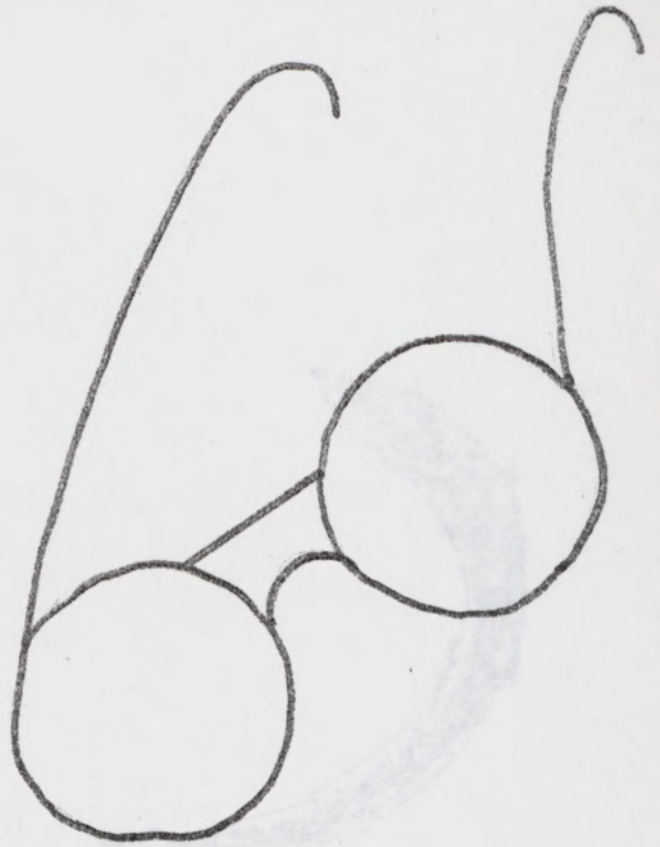
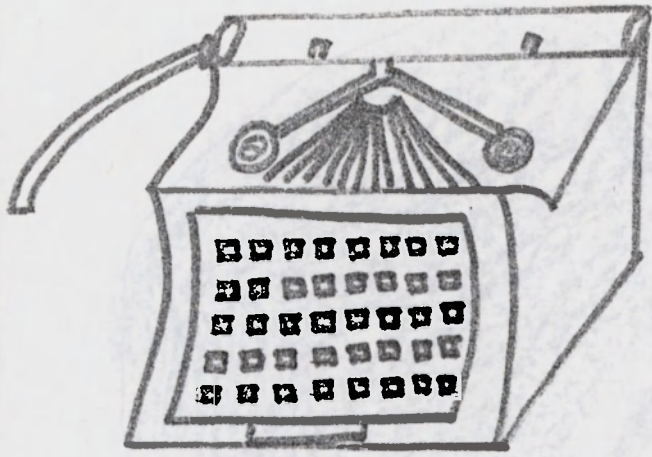
1., _____

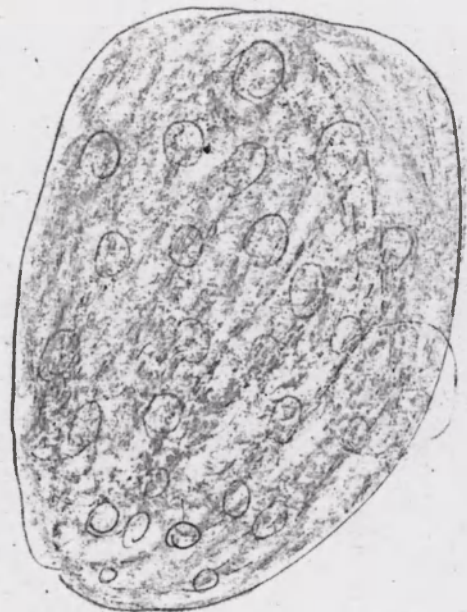
2., _____

3., _____

4., _____

A felhasznált irodalmi jegyzékek

- 1., A gyermekkönyvtári munka / Szerk.: Károlyi Ágnes . - Bp.: OSZK KMK, 1979.
- 2., Az iskolai és a Közművelődési Intézmények / Sántha Pál . - Bp.: Akad. K., 1982.
- 3., Könyves füzet / Sándor Gertrúd . - 2. kiad. . - Bp.: Korona, 1994.
- 4., Pszichológia / Szerk.: Geréb György . - Bp.: Tankönyvkiadó, 1981.

